

Проблеми забезпечення захисту адвокатів в Україні

*Максим Ткаченя,
аспірант,*

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

Правовий статус адвокатів в Україні є одним із ключових гарантій реалізації права на захист, закріпленого статтею 59 Конституції України. Адвокатура, як інститут громадянського суспільства, функціонує на основі принципів незалежності, самоврядування та законності. Діяльність адвокатів регулюється Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" [1], що визначає права, обов'язки та гарантії адвокатів, а також встановлює механізми їхнього захисту від будь-яких незаконних посягань.

Останні роки стали випробуванням для адвокатури України. Системні порушення прав адвокатів, зокрема через фізичний і психологічний тиск, порушують основоположні принципи адвокатської незалежності. Національна Асоціація адвокатів України (НААУ) реагує на ці виклики, забезпечуючи правовий супровід потерпілих адвокатів, надаючи консультації, а також звертаючи увагу міжнародної спільноти до ситуації в Україні. Це дозволяє зміцнити позицію адвокатури як ключової інституції правової держави [4].

Одним із конкретних випадків, що набули суспільного резонансу, став інцидент у квітні 2023 року. У Київській області адвоката було затримано під час виконання професійних обов'язків, його особисті речі, у тому числі мобільний телефон із конфіденційною інформацією клієнтів, були вилучені. Такі дії, кваліфіковані як порушення адвокатської таємниці та незаконне втручання у професійну діяльність, отримали негативну реакцію з боку НААУ. Організація ініціювання звернення до правоохоронних органів і вимагала незалежного розслідування цієї справи. Крім того, цей випадок став підставою для обговорення на засіданнях профільних комісій НААУ, де було запропоновано механізми запобігання подібним порушенням у майбутньому [3].

Зафіксований у Дніпрі в 2023 році випадок нападу на адвоката, який займався справами, пов'язаними з конфліктом інтересів між місцевими бізнес-структурами, висвітлює актуальну проблему забезпечення безпеки адвокатів та незалежності адвокатури. Цей інцидент демонструє необхідність подальшого вдосконалення законодавства та правозастосовчої практики для ефективного захисту прав адвокатів та гарантування їхньої безпеки під час виконання професійних обов'язків.

Ситуацію додатково ускладнила недостатньо ефективна реакція правоохоронних органів. Незважаючи на своєчасне звернення потерпілого, розслідування було розпочато із затримкою, а вжиті заходи щодо встановлення осіб, причетних до нападу, носили формальний характер. Цей факт, за даними Національної асоціації адвокатів України, є частиною ширшої проблеми, що свідчить про недостатню захищеність адвокатів, особливо в справах, пов'язаних із захистом значних економічних або політичних інтересів.

Загалом, реагування НААУ на випадки порушення прав адвокатів відзначається комплексністю. Організація працює над створенням умов, які мінімізують ризики для адвокатів. Серед основних заходів — посилення комунікації з правоохоронними органами, ініціювання законодавчих змін, спрямованих на посилення кримінальної відповідальності за перешкоду адвокатській діяльності, та розширення співпраці з міжнародними організаціями.

Отже, в умовах сучасних правових викликів захист прав адвокатів є ключовим елементом забезпечення стабільності правової системи України та її демократичних інститутів. Правовий статус адвокатів забезпечує адвокатам особливий режим захисту їх професійних прав і зобов'язує державу забезпечувати належні умови для виконання ними своїх обов'язків. Однак реалії сучасного правового середовища в Україні засвідчують, що на адвокатів створюється значний тиск, який проявляється як у фізичних нападах, так і в порушенні адвокатської незалежності через втручання у професійну діяльність. НААУ займає ключову роль у міжнародній правозахисній діяльності, залучаючи підтримку таких організацій, як ООН та Європейський Союз.

Таким чином, діяльність НААУ спрямована не лише на забезпечення правового захисту адвокатів, але й на зміцнення інституційної незалежності адвокатури як важливої частини правової системи. Ефективність роботи НААУ в цій сфері є показником злості правової держави та здатності України реагувати на сучасні виклики у сфері захисту прав людини. Успішна реалізація її ініціатив забезпечує як безпеку адвокатів, так і довіру громадян до правозахисних інституцій, сприяючи побудові стабільного правового середовища в Україні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Науково-практичний коментар. 2-ге вид. зі змін. та доповн. / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. М.А. Погорецького. К.: Алерта, 2019. 346 с.
2. Ключові проблеми адвокатури у 2023 році. URL: <https://unba.org.ua/news/8622-klyuchovi-problemi-advokaturi-u-2023-roci-okreslila-lidiya-izovitova.html>
3. Тиск на адвокатів – показник порушення прав людини в Україні. URL: <https://unba.org.ua/news/9118-tisk-na-advokativ-pokaznik-porushennya-prav-lyudini-v-ukraini-naau.html>
4. Тиск та погрози у зв'язку з профдіяльністю: хто і як може захистити адвокатів. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/events/tisk-ta-pogrozi-u-zvyazku-z-profdiyalnistyu-hto-i-yak-mozhe-zahistiti-advokativ.html>